

การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของ
แหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งในคดีสิ่งแวดล้อม
ศึกษากรณีต่างคนต่างทำละเมิด
ในความเสียหายอย่างเดียวกัน

นิษณา เตชาวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยพายัพ

ตุลาคม 2557

สงวนลิขสิทธิ์ © นิษณา เตชาวรงค์
มหาวิทยาลัยพายัพ 2557

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขตไท ลังการพันธ์ ที่กรุณา
รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ซึ่งท่านได้ให้ความกรุณาโดยการจุดประกายทาง
ความคิดในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และในระยะเวลาระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์
ก็ได้ให้ทั้งข้อคิด และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์หลายประการ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำ
วิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ ที่กรุณาได้รับเป็น
ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ติเรก ควรสมาคม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
สัญญาลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น
และชี้แนะข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ผู้เขียนนำไปปรับปรุงแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ
สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้
ชี้แนะแนวทางในการเรียนตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยพายัพ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพายัพที่กรุณามอบทุนการศึกษาให้แก่
ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งถือเป็นคุณูปการอย่างหาที่สุดมิได้ และต้องขอกราบขอบพระคุณ
ท่านอาจารย์ สุวิจักขณ์ จันดาพันธ์ คุณจริยา สารอินทร์ และคุณบัณฑิต สีหะอำไพ สำหรับความ
ช่วยเหลือ และมิตรภาพในด้านต่างๆ ที่มอบให้ผู้เขียนเรื่อยมา นอกจากนี้ ผู้เขียนยังขอกราบขอบพระคุณ
พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ห้องหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิตทุกท่านสำหรับความเอื้ออารีในด้านต่างๆ
ระหว่างที่ผู้เขียนกำลังศึกษาอยู่จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ตลอดทั้งผู้มีพระคุณมากมายที่กรุณา
มอบความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เขียนเกินกว่าที่จะระบุได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม
ก็ตาม ไม่ตรีจิตเหล่านี้ ผู้เขียนมีความประทับใจ และจะไม่มีวันลืมมิตรภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้น

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัวของผู้เขียน ที่
คอยให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมา ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาที่ยากลำบากของชีวิตมากมายสักเพียงใดก็ตาม
สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวงการวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอ
มอบคุณความดีให้แก่บุคคลต่างๆ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวข้างต้น แต่หากไม่แล้วไซ้ ผู้เขียนขอรับข้อผิดพลาดไว้
แต่ผู้เดียว

นิชณา เตชาวรงค์

ชื่อเรื่อง:	การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งในคดีสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีต่างคนต่างทำละเมิดในความเสียหายอย่างเดียวกัน
ผู้จัดทำ:	นิชณา เตชวงค์
ชื่อปริญญา:	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขตไท ลังการพันธ์ุ
วันที่อนุมัติ:	1 ตุลาคม 2557
สถาบัน:	มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย
จำนวนหน้า:	120
คำสำคัญ:	การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่ง แหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่ง คดีสิ่งแวดล้อม ต่างคนต่างทำละเมิดในความเสียหายอย่างเดียวกัน

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งในคดีสิ่งแวดล้อม กรณีที่ต่างคนต่างทำละเมิดในความเสียหายอย่างเดียวกัน โดยศึกษาแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบของประเทศไทย และประเทศสหรัฐอเมริกา ว่ามีแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบเป็นอย่างไร

ผลการศึกษาแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบของประเทศไทย พบว่าเมื่อเกิดความรับผิดตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การกำหนดความรับผิดชอบสำหรับกรณีดังกล่าวจะพึงใช้สถานใดเพียงใดนั้น ศาลอาจวินิจฉัยให้รับผิดเท่าๆ กัน ในกรณีเป็นที่สงสัย หรืออาจแบ่งส่วนความรับผิดก็ได้แล้วแต่กรณีตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการกำหนดความรับผิดตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบาก อันเนื่องมาจากไม่อาจระบุแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้อย่างเฉพาะเจาะจง จากการไม่อาจนำสืบได้ถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดนั้น แต่เพราะความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านั้นเกิดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายเป็นส่วนเท่าๆ กัน และแม้จะให้แบ่งส่วนความรับผิด ผลสุดท้ายแล้ว เมื่อไม่ได้ความว่าใครทำ ความเสียหายหรือไม่ เพียงใด แม้จะมีความรับผิดเกิดขึ้น

ศาลก็ให้ใช้ความเสียหายไม่ได้ เป็นเหตุให้ผู้ได้รับความเสียหายไม่ได้รับการชดเชยเยียวยา จึงไม่สามารถตอบสนองต่อผู้ก่อมลพิษ และต่อผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่

การศึกษาในครั้งนี้ จึงได้เสนอแนวทางในการกำหนดความรับผิดสำหรับกรณีดังกล่าว โดยนำหลักความรับผิดตามส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share Liability) ที่ปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา นำมาปรับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทย โดยมีแนวคิดที่ว่าเมื่อจำเลยแต่ละรายล้วนแต่มีส่วนในการทำให้เกิดความเสียหาย และทุกรายต่างก็ได้ประโยชน์ในการอุตสาหกรรม ที่มีส่วนแบ่งในการตลาดในผลิตภัณฑ์ของตน ดังนั้น จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากกว่า ก็ควรที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อยกว่า ก็ไม่ควรที่จะต้องมีความรับผิดมากไปกว่าส่วนแบ่งทางการตลาดที่เขาได้รับ

จากแนวคิดตามหลักการดังกล่าวนี้ ทำให้ไม่ต้องเผชิญกับปัญหาในการกำหนดความรับผิดตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ในกรณีที่ไม่สามารถจะระบุแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้อย่างเฉพาะเจาะจง อันเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งต่างคนต่างทำละเมิดในความเสียหายอย่างเดียวกัน โดยให้พิจารณาความรับผิดไปตามสัดส่วนของส่วนแบ่งทางการตลาดของแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อเป็นมาตรการเสริมกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน

Title: Stipulation of civil liability of multiple pollution sources in environmental litigation: A case study of tortfeasors act the same damage

Author: Miss Nisana Techawong

Degree: Master of Law

Advisor: Assistant Professor Dr. Khettaï Langkapint

Approval date: October 1st, 2014

Institution: Payap University, Chiang Mai, Thailand

Number of pages: 120

Keywords: Stipulation of civil liability, Multiple pollution sources, Environmental litigation, Tortfeasors act the same damage

Abstract

The aim of this thesis is to study on the stipulation of civil liability of multiple pollution sources in environmental litigation in the case study of tortfeasors act the same damage. The scope of the study is on Thailand's and The United States of America's civil liability arrangement, to see how their trends are going to be.

The study found that Thailand's stipulation concerning civil liability, when the liability is done based on the correlation between action and its consequence; no matter in civil and commercial law or The Enhancement and Conservation of the National Environmental Quality Act B.E. 2535 context, will be based on court's consideration. The Court might charge all polluters at the same amount of liability in a suspicious case or the liability specification might be on case-by-case basis; based on proceeding and malignity of tort section 438 of civil and commercial code.

According to the liability stipulation regarding proceeding and malignity of tort, it causes us troubles resulted from the inability in defining the genuine sources of pollution generation precisely; caused by unable to identify or catch on behavior and malignity of that violation. The correlation between actions and consequences causing pollution will lead to the same amount of liabilities from each malefactor.

No matter what share of liability court will assign to each malefactor to bear the loss, if the court can't define who and how the damage has been done and affected victims, even though the civil liability has been set, the court is still unable to allow the civil liability to be made which leads to the fact that the victims won't derive any compensation, meaning that we don't properly react or handle polluters issues and don't completely cure the victims in environmental litigation.

Therefore, the study has intentionally proposed the path of liability stipulation of the stated case by bringing about the market share liability principle applied in environmental litigation of The United States of America to be imposed with Thailand's environmental litigation. Our idea is that if each defendant has contributed the damage and all of them have benefits in industrial aspect in terms of market share of the product; therefore, defendant who has more market share has to take responsibilities and liabilities from the occurred damage more than the others. On the other hand, defendant who has less market share shouldn't take liabilities more than market share that he receives.

Regarding to the stated principle, it makes us not to face the problem of how to deal with the liability stipulation according to proceeding and malignity of tort in case of being unable to identify the exact and precise pollution sources by considering the share liability proportional to market share of that pollution source, making it become the extra measure to strengthen Thailand's environmental law and conform to the present social situation.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
Abstract.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานการศึกษา.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	5
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.6 วิธีการศึกษา.....	5
1.7 นิยามคำศัพท์.....	6
บทที่ 2 แนวคิดและหลักการพื้นฐานในการกำหนดความรับผิดชอบของ แหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งในคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	7
2.1 ความหมายและลักษณะของคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	7
2.1.1 ความหมายของคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	7
2.1.2 ลักษณะของคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	10
2.2 แนวคิดและหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	17
2.2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิด.....	17
2.2.2 หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในคตีสี่สิ่งแวดล้อม.....	23

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษ	
ในคดีสิ่งแวดล้อม.....	32
2.3.1 การกำหนดความรับผิดชอบตามหลักความสัมพันธ์ระหว่าง	
การกระทำและผล.....	32
2.3.2 การกำหนดความรับผิดชอบตามหลักส่วนแบ่งทางการตลาด.....	37
บทที่ 3 การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษ กรณีต่างคนต่างทำละเมิด	
ในความเสียหายอย่างเดียวกันในคดีสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	44
3.1 การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม.....	45
3.1.1 การกำหนดความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สิน.....	45
3.1.2 การกำหนดความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	53
3.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตามหลักส่วนแบ่งทางการตลาด.....	59
3.2.1 วัตถุประสงค์ในการกำหนดความรับผิดชอบ.....	59
3.2.2 แนวทางการพิจารณาคดีที่ศาลอาจกำหนดความรับผิดชอบได้.....	60
3.2.3 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบ.....	70
3.2.4 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบ.....	71
3.2.5 การกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบ.....	77
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบของแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่ง	
ในความเสียหายอย่างเดียวกันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ	
ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	80
4.1 การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่ง	
ในความเสียหายอย่างเดียวกันของประเทศไทย.....	80
4.1.1 การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม.....	81
4.1.2 ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของแหล่งกำเนิดมลพิษ	
หลายแห่งในความเสียหายอย่างเดียวกัน.....	97

4.2 แนวทางการกำหนดความรับผิดตามหลักส่วนแบ่งทางการตลาด	
ของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทย.....	104
4.2.1 ประเภทของกฎหมายที่ควรกำหนดความรับผิด.....	104
4.2.2 ลักษณะเนื้อหาคดีที่ต้องมีการกำหนดความรับผิด.....	105
4.2.3 ขอบเขตในการนำหลักส่วนแบ่งทางการตลาดมาใช้.....	106
4.2.4 การกำหนดสัดส่วนความรับผิด.....	111
4.2.5 ผู้ได้รับประโยชน์จากการกำหนดความรับผิด.....	112
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	115
5.1 บทสรุป.....	115
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	121
ประวัติผู้จัดทำ.....	129

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีผลโดยตรง หรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ.....	33
ภาพที่ 2.2 ตัวอย่างทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม.....	34
ภาพที่ 3.1 วิธีการคำนวณตามหลักส่วนแบ่งทางการตลาด.....	79
ภาพที่ 4.1 ผลของความเสียหายที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน.....	82
ภาพที่ 4.2 ผลของความเสียหายที่มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน.....	84